

und fromme Handlungen, an diesem Tage vollbracht, bereiten unvergängliche (अतप) Belohnungen; eine Smṛti im ÇKDr.

अतपयत् (von अतप) n. *Unvergänglichkeit* Hit. Pr. 4.

अतपयुक्त्त (अतप + युक्त्त) m. ein Beiname Çiva's, Çiv.

अतपयति (अतप + यति) m. Name eines Bodhisattva, SUVARNAP. in Mém. de l'Acad. Imp. des sc. de St.-Petersb. VI série. I, 243.

अतपयिणी (3. अ + तपयिणी f. von तपयिन्) f. die *Unvergängliche*, ein Beiname von Çiva's Gemahlin (?) RĪGĀ-TAR. 1, 349.

अतप्यै (3. अ + तप्य) adj. *unvergänglich* ÇAT. Br. 1, 6, 4, 19. 4, 16. M. 4, 156. 229. R. 4, 1, 41. N. 26, 27.

अतर् (3. अ + तर्) 1) adj. *unvergänglich*: गर्भे मातुः पितृष्विप्ता विदियुताना अतरे । सीदन्नतस्य योनिमा ॥ RV. 6, 16, 35. येनातर् पुरुषं वेद MUN. UP. 1, 2, 13. द्वाविमौ पुरुषौ लोके तर्श्चातर् एव च । तर्ः सर्वाणि भूतानि कूटस्थो ऽतर् उच्यते ॥ BHAG. 15, 16. तर्त्ति सर्वा वैदिक्यो जुक्ते-तिपज्ञातिक्रियः । अतर् लतर् ज्ञेयं ब्रह्म चैव प्रजापतिः ॥ M. 2, 84. — 2) m.

a) *Schwert* H. ç. 143. — b) Vishṇu, ÇABDAR. im ÇKDr. — c) Çiva, MED. r. 110. ÇABDAR. im ÇKDr. — 3) f. *अतर्ता* Laut, Ton, Wort, Rede: विद्वद्दी सरमा रुणामद्भर्मिदि पाथः पूर्यं सध्वंक्रः । अयं नयत्सुपयन्तराणांमच्छा रवं प्रथमा ज्ञानती गात् ॥ RV. 3, 31, 6. उपे वा सातये नरो विप्रोसो यन्ति धीतिभिः । उपान्तरो सकृत्स्त्रिणी ॥ 7, 15, 9. उत त्वे नो मरुतेो मन्दसाना धियं तोकं च वृजिना ऽवतु । मा नः परि ष्यदन्तरा चरत्यवीवधन्त्युच्यं ते रयि नैः 7, 36, 7. — 4) n. (अतर् UN. 3, 69. अतर् P. 7, 2, 9, Sch.) a) *das Unvergängliche, Beständige*: उपसः पूर्वा अध यद् धर्मकृद्दि जज्ञे अतर् पदे गोः । व्रता देवानामुप नु प्रभूर्धन्मकृद्देवानामसुरत्वमकम् ॥ RV. 3, 55, 1. — b) *das Bleibende, Einfache in der Sprache*: a) Wort NAIGH. 1, 11 (वाच). श्रुचो अतरे परमे व्योमन्यस्मिन्देवा अधि विश्वे निषेडः । यस्तन्न वेद किमुचा किरिष्यात् य इत्तद्विडुस्त इमे समासते ॥ RV. 1, 164, 39 (Nir. 13, 10. wird अतर् hier als श्राम् erklärt) सेदग्निर्मीरित्यस्त्वन्यान्यत्र वाजी तनयो वीकुपाणिः । सकृन्नपाथा अतर्ता समति ॥ 7, 1, 14. वचनं क्रोधपर्याकुलान्तरम् VĪCV. 8, 6, 9, 12. दोषान्तरं *Worte des Vorwurfs* Çik. 69, 15. प्रतिषेधान्तरं *Worte der Weigerung* 73, v. 1. वचः परुषान्तरम् 69, 2, v. 1. — ß) *Silbe*: गायत्रेण प्रति मिमति श्रमक्रेण साम त्रैष्टुभेन वाकम् । वाकेन वाकं द्विपदा चतुष्पदान्तरेण मिमते सप्त वाणीः ॥ RV. 1, 164, 24. 10, 13, 3. यस्मिन्ध्रुवोः पञ्च दिशो अधि अिताशतत्र श्रौषो यज्ञस्य त्रयो ऽन्तराः AV. 13, 3, 6. AIR. Br. 1, 10, 2, 37. BRH. ĀR. UP. 5, 2, 1 — 3. 5, 3. M. 2, 125. R. 4, 1, 2, 21. 13. Hit. I, 203. — γ) *die heilige Silbe* om M. 2, 78. 84. Auch एकात्तरम् M. 2, 83. एकमन्तरम् BHAG. 10, 25. — ð) *Laut, Buchstab (वर्ण)* AK. 3, 4, 50. H. an. 3, 516. MED. r. 110. अतर् aus 3 Lauten bestehend (die Silbe श्राम् aus अ, उ und म) M. 11, 265. अतराणामकारे ऽस्मि BHAG. 10, 33. साताराङ्गुलिमुद्रा AK. 2, 6, 8, 9. H. 664. नाममुद्रान्तराण्यनुवाच्य ÇĀK. 17, 4. प्रत्युवाच श्रुभो वाणी मधुरा मधुरान्तराम् R. 1, 43, 22. — e) *Vocal* RV. PRĀTIÇ. 1, 4. PAT. zu P. 8, 2, 39. VOP. 8, 112. ÇRUT. 2. — c) *Wasser* NAIGH. 1, 12. तस्याः (गौर्याः) समुद्रा अधि वि तर्त्ति तेन जीवन्ति प्रदिशश्चतस्रः । ततः तर्त्त्यन्तर् तद्विश्चमुपे जीवति ॥ RV. 1, 164, 42. पूतो अस्मि अतरेव पिन्वतम् 1, 34, 4. — d) *Luft, Atmosphäre* TRIK. 1, 1, 81. H. an. 3, 516. — e) *Name einer Pflanze, Achyranthes aspera* ibid. — f) *die höchste Gottheit, der letzte Grund alles Seins* BRH. ĀR. UP. 3, 8, 8 — 11. MUN. UP. 1, 1, 5. 6. यथा सतः पुरुषात्केशलोमानि तथान्तरात्संभवतीकृ विश्वम् ebend. 7. =

ब्रह्मन् MED. r. 110 = परमब्रह्मन् und मूलकारण H. an. 3, 516. अतरे ब्रह्म परमम् BHAG. 8, 3. कर्म ब्रह्मोद्वं विद्धि. ब्रह्मान्तरममुद्रवम् 3, 15. — g) *die Befreiung der Seele von ferneren Wiedergeburten (मोक्ष)* AK. 3, 4, 184. H. 75. — h) *Kasteiung (तपस्)* H. an. 3, 516. — i) *Gesetz, Recht (धर्म)* ibid. — k) *Opfer (अधर)* ibid.

अतर्क (von अतर्) n. *Vocal ÇAUT. 29.*

अतर्कश्चु (अतर् *Buchstab* + चुश्चु) m. *Schreiber* AK. 2, 8, 4, 15. H. 483.

— Vgl. अतर्कणा, अतर्कश्चु, अतर्जीवक, अतर्जीविक, अतर्जीविन्.

अतर्कणा (अतर् *Buchstab* + कणा) m. *Schreiber* AK. 2, 8, 4, 15. H. 483.

— Vgl. अतर्कश्चु.

अतर्कश्चु (अतर् *Buchstab* + चुश्चु) m. *Schreiber* AK. 2, 8, 4, 15, v. 1. — Vgl. अतर्कश्चु.

अतर्कच्छन्दस् (अतर् *Silbe* + क्च्छन्दस् *Metrum*) n. *ein Metrum, das nach der Zahl und nach der Quantität der Silben gemessen wird*, COLEBR. Misc. Ess. II, 158.

अतर्जीवक (अतर् *Buchstab* + जीवक) m. *Schreiber* H. 483. — Vgl. अतर्जीविक und अतर्जीविन्.

अतर्जीविक (अतर् *Buchstab* + जीविका) m. *Schreiber* HALĀJ. im ÇKDr.

— Vgl. अतर्जीवक.

अतर्जीविन् (अतर् *Buchstab* + जीविन्) m. *Schreiber* H. ç. 106 (wohl जीविनि zu lesen). — Vgl. अतर्जीविक.

अतर्तूलिका (अतर् *Buchstab* + तूलिका) f. *Schreibfeder* ÇĀTĀDH. im ÇKDr.

अतर्न्यास (अतर् + न्यास) m. *Buchstabensetzung, Schrift* H. 484. — Vgl. अतर्विन्यास und अतर्संस्थान.

1. अतर्पङ्क्ति (अतर् *Silbe* + पङ्क्ति *पञ्चदश*) f. *Name eines Metrums* VS. 15, 4. = dvipadā Virāḡ, RV. PRĀTIÇ. 17, 30. Besteht aus 4 fünf-silbigen Theilen oder pada's (—) ÇAUT. 7. (Ba. 9.) COLEBR. Misc. Ess. II, 158.

2. अतर्पङ्क्ति (अतर् + पङ्क्ति) adj. *eine Fünfzahl von Silben enthaltend*: सु मत् पद् वग् द (d. i. दे) इत्येष वै यज्ञो ऽन्तरपङ्क्तिः (Sch. तान्येतान्यन्तराणि द्वातृजपदि प्रयोक्तव्यानि) AIR. Br. 2, 24. Diese Silben sind wahrscheinlich Versanfänge oder aber Wortanfänge innerhalb desselben Verses.

अतर्भाज (अतर् + भाज) adj. *Antheil an einer Silbe habend* (von den Göttern, die unter je einer Silbe des Gebets verstanden werden) AIR. Br. 1, 10, 2, 37.

अतर्मुख (अतर् *Buchstab* + मुख *Anfang*) m. *Anfänger, Schüler* TRIK. 2, 7, 4.

अतर्विन्यास (अतर् + विन्यास) m. *Buchstabensetzung, Schrift* BHAR. zu AK. im ÇKDr. लिखितान्तरविन्यासे AK. 2, 8, 4, 16, v. 1. भूर्जगते ऽन्तरविन्यासः *eine auf einem Birkenblatt angebrachte Schrift* VIKR. 25, 20. — Vgl. अतर्न्यास.

अतर्शस् (von अतर्) adv. *silbenweise* AIR. Br. 6, 2.

अतर्संस्थान (अतर् + संस्थान) n. *Buchstabensetzung, Schrift* AK. 2, 8, 4, 16. — Vgl. अतर्न्यास.

अतर्राङ्ग (अतर् + अङ्ग) n. *ein untergeordneter Silbentheil*: अनुस्वारो व्यञ्जनं चातर्राङ्गम् RV. PRĀTIÇ. 1, 5.

अतर्राज्ञ (अतर् + राज) m. *König der Würfel* VS. 30, 18. Ihm wird beim